

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Document Study) เป็นการศึกษาที่ได้มาซึ่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารผลการดำเนินงานของหน่วยงาน และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยภาคสนาม (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุของสำนักบริการสวัสดิการสังคม ใน 5 ภูมิภาค รวม 12 ศูนย์ จำนวน 2,870 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของเครซี และมอร์แกน ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในปีงบประมาณ 2550 จำนวน 297 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายวิธี หรือหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เลือกศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ใน 5 ภาค โดยพิจารณาจากศูนย์ฯ ที่มีกลุ่มประชากรมากที่สุดของแต่ละภาคมา 1 ศูนย์ รวม 5 ศูนย์ ซึ่งได้ประชากรทั้งหมด 1,337 คน

2. สุ่มตัวอย่างจากศูนย์ฯ ที่เลือกมาทั้ง 5 ศูนย์ มาสุ่มอย่างง่าย โดยเปรียบเทียบตารางของ C.R. Krejcie and D.W. Morgan (สถิติพัฒนา ยอดเพชร, 2547, น. 129)

3. นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเปรียบเทียบจากตาราง เครซี และมอร์แกน มาสุ่มแบบสัดส่วน โดยได้กลุ่มตัวอย่างตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3.1
จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศูนย์ฯ
ในแต่ละภาค

ภาค/หน่วยงาน	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
<u>ภาคเหนือ</u> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่	255	57
<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม	240	53
<u>ภาคตะวันออก</u> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี	255	57
<u>ภาคกลาง</u> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี	250	56
<u>ภาคใต้</u> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต	337	74
รวม	1,337	297

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพการให้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยต่างๆ
2. สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยนำประเด็นที่ได้จากการศึกษามาจัดเป็นหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด
3. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเข้าใจและการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รวมถึงความครอบคลุมประเด็นที่วิจัย โดยจัดทำแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิปัญญา โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุตามหลักการ วิธีการ และลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุและความต้องการในการพัฒนางานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนางานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิดให้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยเสรี

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และผ่านการแก้ไขแล้วนำไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ตามหลักการ วิธีการ และลักษณะการถ่ายทอด ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.861

2. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.860

เมื่อได้ระดับความเชื่อมั่นแล้ว ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงบางส่วนอีกครั้ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นได้ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์ สามารถครอบคลุมเนื้อหาและอยู่ในในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในโครงการส่งเสริมศักยภาพ การใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุของสำนักบริการสวัสดิการสังคม จำนวน 5 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึง ผู้อำนวยการสำนักบริการสวัสดิการสังคม เพื่อขออนุญาตในการส่งแบบสอบถาม

2. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักบริการสวัสดิการสังคม ถึงผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม 5 แห่ง ในสังกัดสำนักบริการสวัสดิการสังคม เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าหน้าที่ในศูนย์ฯ จัดเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2550 และได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ และใช้โทรศัพท์ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน

3. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลและทำการวิเคราะห์โดยรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 297 ชุด คิดเป็นอัตราการกลับคืนมาของแบบสอบถามเป็นจำนวนร้อยละ 100.0 โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 30 วัน

4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ข้อมูลสมบูรณ์ มาทำการวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาค่าทางสถิติ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยใช้ t – test และค่า F – test ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบแล้ว จะนำแบบสอบถามมาตรวจดูความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาประมวลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรม SPSS (Statistical package for the social science) โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) นำหนักความคิดเห็นของประชากรกลุ่มประชากร โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต

3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4. เปรียบเทียบความแตกต่าง โดยใช้ t – test (Independent Samples) และค่า F- test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Statistical Significant) ที่ 0.05 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance ANOVA)

5. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอนี้เป็นลักษณะของมาตราส่วนประกอบค่าคะแนนและคำถามปลายเปิดใช้วิธีเรียงลำดับความสำคัญมากน้อยของความเห็นและจัดกลุ่มให้อยู่ในหมวดประเภทเดียวกัน

6. การแปลความหมายของคะแนนผู้ศึกษาใช้การคำนวณในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และเชิงความคิดเห็นและให้คะแนนในข้อคำถามซึ่งจะมีคำถามในลักษณะของมาตราส่วนประกอบค่าคะแนน (Rating Scale) ระดับความคิดเห็นด้านต่างๆ ดังนี้

การปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค/ความต้องการมากที่สุด แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 5

การปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค/ความต้องการมาก แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 4

การปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค/ความต้องการปานกลาง แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 3

การปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค/ความต้องการน้อย แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 2

การปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค/ความต้องการน้อยที่สุด แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 1

การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติงาน/ ปัญหาอุปสรรค และความต้องการ จะพิจารณาจากคะแนนของคำตอบโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยใช้เกณฑ์การคำนวณจาก

คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด

จำนวนชั้น

$$\frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

3

ช่วงคะแนนเฉลี่ย ระดับ การปฏิบัติงาน / ปัญหา อุปสรรค และความต้องการ

1.00 – 2.33 หมายถึง การปฏิบัติงาน / ปัญหา อุปสรรค / ต้องการ น้อย

2.34 – 3.66 หมายถึง การปฏิบัติงาน / ปัญหา อุปสรรค / ต้องการ ปานกลาง

3.67 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติงาน / ปัญหา อุปสรรค / ต้องการ มาก

การนำเสนอข้อมูลผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ประกอบตารางแสดงข้อมูลทางสถิติ และรายละเอียดของการวิเคราะห์ ข้อมูลซึ่งแบ่งเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา มูลเหตุจูงใจในการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา สมมุติฐาน ขอบเขตของการศึกษา นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา และประโยชน์ที่ได้รับ

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผลการศึกษา

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ